

*І. А. Педько,
к. е. н., доцент кафедри економіки підприємства,
Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса
Н. А. Петрищенко,
старший викладач кафедри економіки підприємства,
Одеська державна академія будівництва та архітектури, м. Одеса*

ОДЕСЬКІЙ РЕГІОН ЯК СКЛАДОВА ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

*I. A. Pedko,
PhD Economics, Associate Professor, Associate Professor Department of Business Economy,
Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture, m. Odessa
N. A. Petryshchenko,
senior lecturer Department of Business Economy,
Odessa State Academy of Civil Engineering and Architecture, Odessa*

ODESSA REGION AS PART OF UKRAINE'S ECONOMY

Реформування економічної системи України повинно починатися з дослідження стану її складових – регіональних економік. Доцільним вважається аналіз стану регіону, його географічних та економічних особливостей. В статті розглянуто господарський комплекс Одеської області. Проведено аналіз наявних структур економічної діяльності. Досліджено стан транспортної інфраструктури, виявлено значність для країни морського, повітряного та наземного транспорту Одеського регіону. Висвітлено проблеми розвитку рекреаційної та туристичної галузі, аграрного комплексу. Проаналізовано напрями промисловості, що найбільш розвинуті в області. Розраховано динаміку міграційного руху населення. Проведено SWOT аналіз Одеського регіону, підсумком оформлено матричну форму з сильними та слабкими сторонами, можливостями та загрозами. Зроблено висновки щодо необхідності розробки стратегії збалансованого розвитку з урахуванням особливостей регіону.

Reforming the economic system of Ukraine should begin with a study of its components - regional economies. Appropriate considered analysis of the region, its geographical and economic features. In the article assess the economic complex of Odessa region. Conducted analysis of the existing structures of economic activity. Explore state of transport infrastructure, there were detected significance for country infrastructure, water, air, land transport Odessa region. Highlights the problems of recreation and tourism industry, the agricultural industry. Analyzed industry trends, the most developed in the region. Calculated dynamics of population migration. Conducted a SWOT analysis of the Odessa region, the result formalized matrix form with strengths and weaknesses, opportunities and threats. The conclusions about the need to develop a strategy for sustainable development, taking into account characteristics of the region.

Ключові слова: *регіональна економіка, економічні складові регіону, SWOT аналіз, збалансований розвиток, інфраструктура регіону.*

Keywords: *regional economy, regional economic components, SWOT analysis, balanced development, infrastructure of the region.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Сучасний період характеризується нестабільністю зовнішніх умов соціально-

політичного та, як наслідок, економічного аспектів. Скорочення виробництва на національному рівні, низький рівень платоспроможності населення, комунальна криза вимагають реформування як на рівні державного управління, так і регіональних рівнях. Цей процес неможливий без визначення ролі кожного регіону в економіці країни, дослідження основних напрямків його функціонування.

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Проблеми регіонального розвитку та дослідження діяльності окремих регіонів України досить часто розглядаються в наукових працях вітчизняних фахівців. Так, наприклад, С.В. Козловський та І.Ю.Семенчук розглядали аспекти стратегічного аналізу регіональних економічних систем [1,2], М.В.Макаренко [3], В.Ю.Школа, С.В.Степаненко [4] досліджували проблеми економічного потенціалу регіонів, М.А.Машенко, К.В.Богун, Я.Д. Прошкіна [5], А.І. Мокій, Т.Г. Васильців [6], приділяли увагу SWOT-аналізу регіону та його конкурентоспроможності.

Не мають достатнього висвітлення питання, пов'язані з сучасним станом, проблемами та подальшим розвитком Одеського регіону, визначенням його ролі в економіці України.

Формулювання цілей статті. Сучасний господарський комплекс України складається з економічних систем регіонів. Кожен з них має особливості складу та розвитку, що обумовлені як географічними станом, так і попередньою діяльністю. Реформування економіки країни неможливе без попереднього дослідження економіки регіону, отже метою статті є аналіз економічної системи Одеського регіону, її сучасний стан та перспективи розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів. Одеська область розміщена на крайньому південному заході України та межує з Вінницькою, Кіровоградською, Миколаївською областями [7]. Загальна площа території області складає 33,3 тис.кв.км (5,5% території України)[8]. Кордон України в межах регіону проходить з Республікою Молдовою, Румунією, Болгарією, Турцією. Особливості складових господарського комплексу відображено на рис.1.

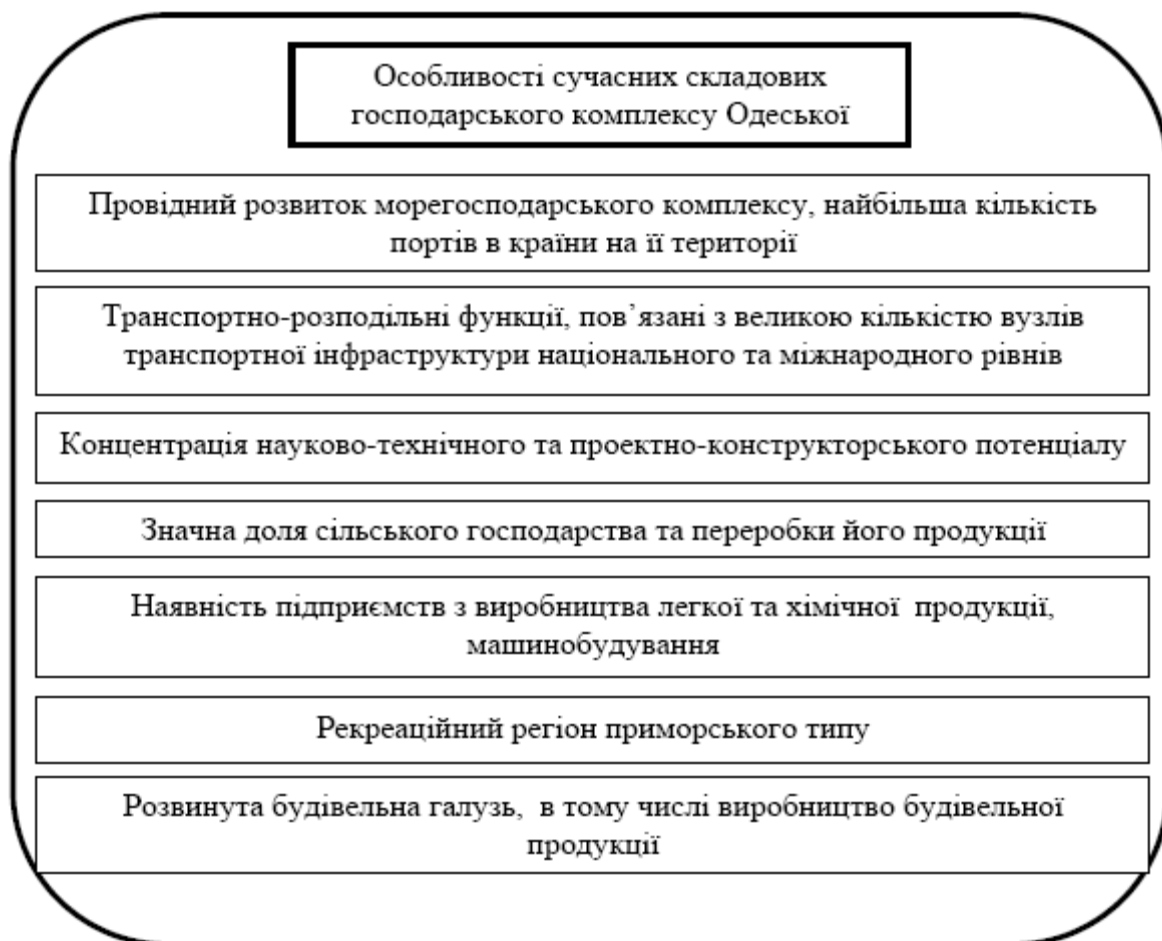

Рис. 1. Особливості складу господарського комплексу Одещини

Регіон враховується приморським, містить найбільшу кількість портів в Україні, має значення в міжнародних водних шляхах. На його території є широкий вихід до Чорного моря та до великих річкових магістралей – Дунаю, Дністра, Дніпра та Дону. Міжнародний Дунайський водний шлях є найбільш коротким виходом з країн Європи до Чорного моря, річка Дністер має значення у логістиці Молдова-Чорне море, Дніпро – пов'язує з Центральною Україною та Білорусією [9].

Порти на території регіону розташовані в місцях інтенсивних транспортних міжнародних зв'язків, що зазначає вигідне економіко-географічне розміщення Одещини, та робить його провідним в морегосподарському комплексі України, основним морським виходом для міжнародних зв'язків та зовнішньої торгівлі і відзначає великі перспективи щодо подальшого розвитку у цьому напрямку.

В 2011 році на базі Одеського морського торговельного порту створено транспортний кластер. Поняття транспортного кластеру визначається, як «група юридичних осіб, які спеціалізуються на зберіганні, супроводженні, доставці вантажів і пасажирів та інтеграційно взаємодіють між собою в галузі надання транспортних послуг, а також доцільність яких забезпечується використанням інфраструктури морського торговельного порту та/або направлена на створення умов ефективного використання можливостей суб'єктів транспортної інфраструктури Одеського регіону»[10]. Створення цього кластеру мало метою забезпечення умов для збільшення вантажопотоків та пасажиропотоків, інформаційну підтримку суб'єктів інфраструктури, вдосконалення існуючих технологій, підвищення рівня конкурентоспроможності, транспортного та туристичного потенціалу, забезпечення співробітництва між приватним капіталом та органами державної влади [11]. Перевагами створення транспортного кластеру можна відзначити сталий розвиток Одеського морського порту, поліпшення транспортної інфраструктури біля нього, збільшення вантажопотоку. Недоліками є відсутність субсидіарного підходу впровадженні інновацій, неможливість оцінки ефективності для різних учасників кластеру, обмеженість позитивного ефекту тільки територією та інфраструктурою ОМП. Також слід відзначити, що цей кластер базується тільки на економічних засадах – механізми залучення науково-дослідних установ невизначені.

Окрім морського транспорту, слід відмітити в транспортній інфраструктурі міжнародний аеропорт Одеси (МАО), третій за обсягом пасажирських перевезень в Україні.

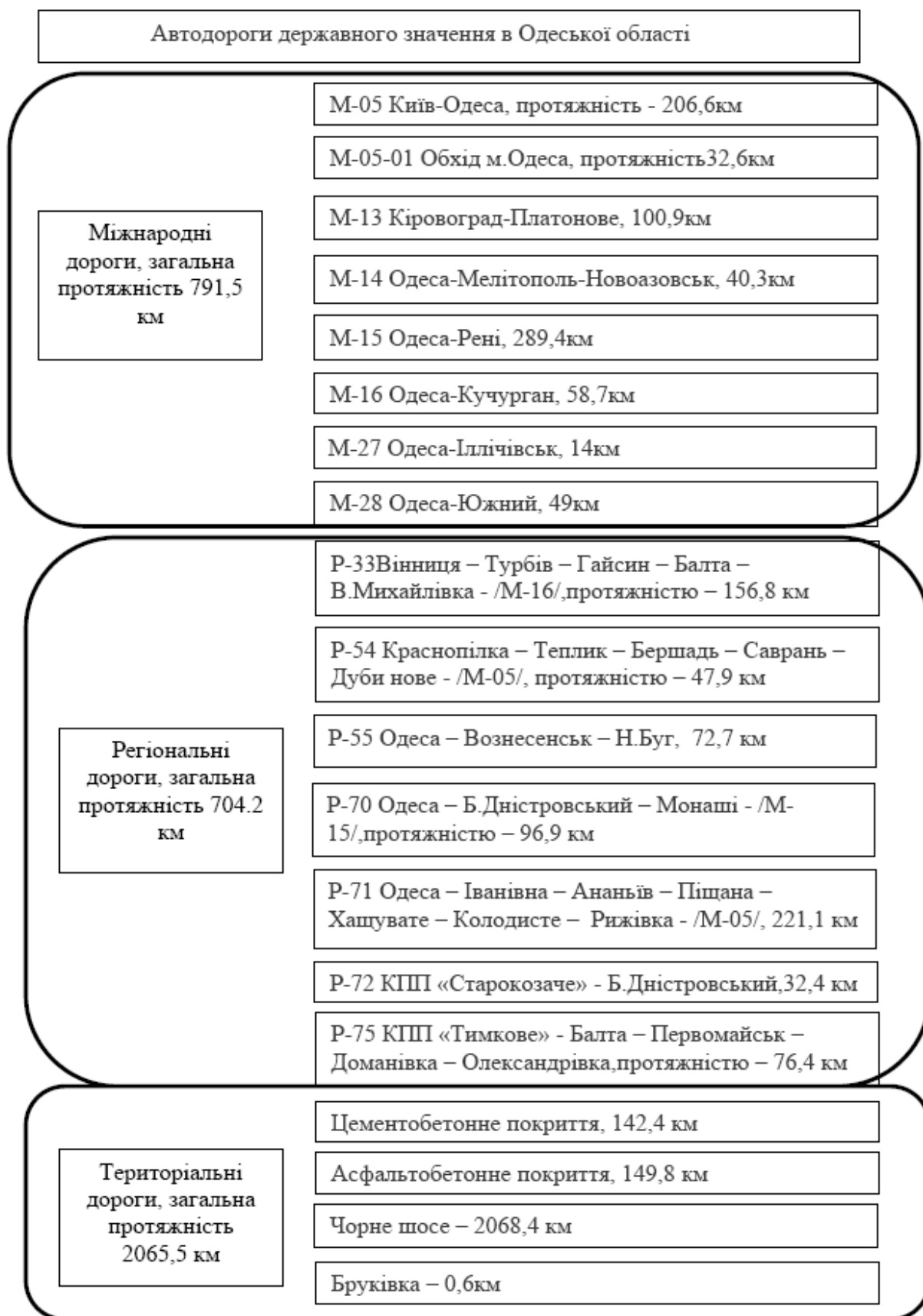
Наземний транспорт складається з доріг та залізниці. Одеська залізниця – головна транспортна систему на півдні України, щомісяця обслуговуюча біля 700тис. пасажирів та біля 2 млн тон вантажу.

Класифікацію доріг державного значення оформлено на рис.2. Стосовно автомагістралей, по території регіону станом на 01.01.2015 р. знаходиться 8318 км доріг, з яких 3561,2км – державного значення, 4756,8км – місцевого значення.

За типами покриття дороги класифікують на капітально удосконалені – 2216км, перехідні – 2041,2км та ґрунтові – 232,7км. Дорожня інфраструктура в Одеському регіоні значною мірою незадовільна та потребує капітальних вкладень, а стан міжнародної траси М-15 Одеса-Рені найгірший в Україні.

Науково-дослідний та освітній сектор представлено 51 ВНЗ, де здійснюється підготовка спеціалістів різних профілів, та майже 80 центрів науково-технічного, конструкторського, проектно-пошукового напрямків.

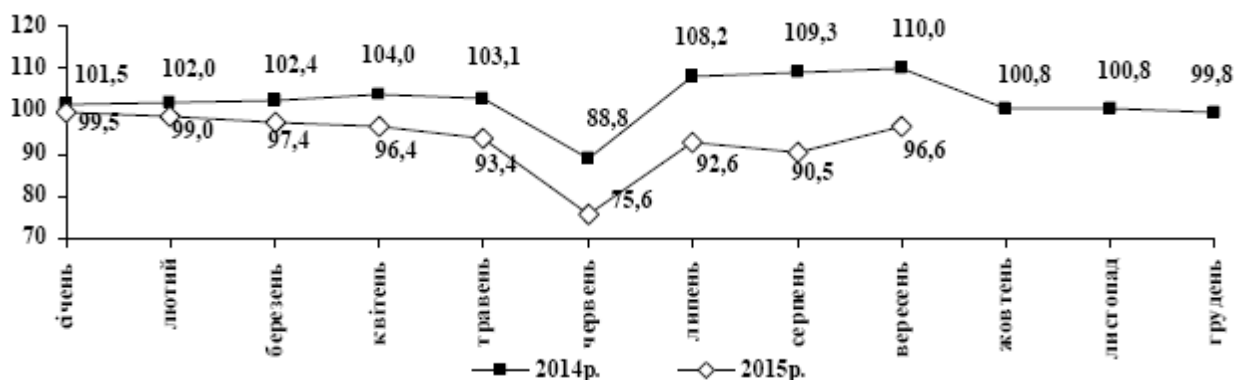
Агропромисловий комплекс також відіграє значну роль в економіці Одеського регіону та має такі основні напрями, як вирощування зерна та тваринництво. Земельні ресурси представлені переважно чорноземними ґрунтами, що в сполученні з м'яким кліматом, дає можливість отримувати задовільні результати від сільського господарства. Виробляються соняшник, виноград, птахівництво, свинарство.

Рис. 2. Класифікація доріг державного значення в регіоні
складено за даними служби автомобільних доріг в Одеській області [12]

В загальному обсязі валової сільськогосподарської продукції на 1 жовтня 2015 року частка Одесщини в вирощуванні зернових та зернобобових культур склала 7,84%, а це другий за обсягом, показник

по країні. Найбільший тільки в Харківській області -7,92%. Доля вирощування соняшника – 7,5%, картоплі - 2,43%, овочів відкритого ґрунту – 5,3% [13].

Рис. 3. Зміни обсягів сільськогосподарського виробництва (наростаючим підсумком у % до відповідного періоду попереднього року) за даними ГУСОО [14]

У січні–вересні 2015р. індекс обсягу сільськогосподарського виробництва порівняно з січнем–вереснем 2014р. становив 96,6%, у тому числі в сільськогосподарських підприємствах – 94,1%, у господарствах населення – 99,8%. Також в сільському господарстві регіону розвинуті галузі виноробства, цукру (вирощування буряків та переробка), баштанів, тютюну. Однак, порівняно з минулим роком, обсяги скорочуються.

Основними підприємствами агропромислового комплексу в Одеському регіоні слід зазначити ВАТ «Одеський олієжировий комбінат», ВАТ «Одеський коровай», Спільне підприємство «Одеські дріжджі», ВАТ «Балтський молочно-консервний комбінат», ВАТ «Одеський консервний завод дитячого харчування», Куліндорівський КХП, «Шустов» Одеського коньячного заводу, «Мягков» першого лікерогорілчаного заводу, «Французький бульвар» ЗАТ «Одесавінпром» та інші.

На рис.4. відображено обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств. Найбільший розмір приходить на внутрішню торгівлю, ремонт автотранспортних засобів – 40,8% від загального обсягу, потім йде промисловість -22,68%, транспорт та склади – 17,55%, будівництво – 5,78%, сільські, лісові та рибні господарства – 5,62%, операції з нерухомим майном – 2,44%.

Рис. 4. Обсяги реалізованої продукції (товарів, послуг) підприємств Одеської області складено за даними ГУСОО[15]

Менш, ніж 2 відсотки, займають професійна, наукова та технічна діяльність – 1,61%, напрями інформації та телекомунікації – 1,18% та діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування – 1%. Обсяги реалізації продукції інших підприємств, такого напрямку, як тимчасове розміщування й організація харчування, фінансова та страхова діяльність, освіта, охорона здоров'я та надання соціальної допомоги, мистецтво, спорт, розваги та відпочинок – менш, ніж 1%.

Подібний розподіл може свідчити про деякі перекося у розвитку промислового сектору регіону, тому що, виходячи з його географічних даних, було логічно мати більший обсяг реалізованої продукції від підприємств сільського та рибного господарства, туристичних послуг. Але тут слід відмітити наявність в Одеській області одного з найбільших в Україні та Європі ринків ТОВ «Промтоварний ринок», що має самоназву «Сьомий кілометр». У зв'язку з розташуванням біля морських портів та інших транспортних вузлів нівелюється вартість перевозок товарів, що робить його функціонування успішним. На сьогодні цей ринок можна назвати торговим місцем. Там функціонують біля 15 тисяч торговельних та складських об'єктів, є автостоянка на 8 тисяч місць, відділення міліції, пожежної та медичної служби, з цілодобовими пунктами невідкладної допомоги. Також цей ринок є одним з крупніших по виплатам податків в Україні.

Якщо розглядати діяльність підприємств та кількість підприємств у розрізі регіонів, їх частка займає 7% від обсягу реалізації продукції, товарів та послуг в Україні. Найбільша частка реалізованої промислової продукції приходить на переробну промисловість – 74%, потім постачання електроенергії, газу, пари та кондиціонованого повітря – 23%, водопостачання та каналізація, робота з відходами – 3%.

При розподілі продукції в переробній промисловості найбільша частка приходить на виробництво харчових продуктів, напоїв і тютюнових виробів – 32,2%, виробництво хімічних речовин та продукції складає 16%, гумових та пластмасових виробів – 5,4%, металургійне виробництво – 4,8%. Крупнішим по виробництву хімічних речовин є Одеський припортовий завод, напрямом якого є робота з аміаком та карбамідом, азотними добривами. Інші крупні підприємства – Одеський суперфосфатний, Одеський хіміко-фармацевтичний та фарбовий заводи.

Машинобудівельний комплекс містить до 100 промислових підприємств, 10 з яких включено до переліку стратегічного значення. Це «Одескабель», «Пресмаш», «Одессільмаш», «Завод прецизійних верстатів «Мирон» та інші. Розвинутою є верстатобудівна галузь, до якої входить 13 крупних підприємств. Судноремонтний завод «Україна» співпрацює з Болгарією, Грецією, Німеччиною, Сирією.

Значний обсяг продукції виробляють підприємства будівельної галузі, базуючись на місцевих сировинних ресурсах: цегла, цемент, природні стінові матеріали, залізобетонні вироби і конструкції. Крупнішими представниками є ЗАТ «Одеський цементний завод», ВАТ «Олексіївське заводоуправління будматеріалів», ВАТ «Білгород-Дністровський експериментальний завод ніздрюватих бетонів і виробів», ВАТ «Одеський керамзитний завод», ВАТ «Іллічівський завод залізобетонних конструкцій», ВАТ «Арцизький завод залізобетонних виробів» та інші. Целюлозно-паперова і деревообробна промисловість зосереджена в Ізмаїлі.

У легкій промисловості основним напрямком є виробництво готового одягу, взуття, текстилі.

Рекреаційними ресурсами області є природно м'який клімат, тепле море, лікувальні грязі та рапа лиманів, пляжі з піску, мінеральні води. Частка курортно-оздоровчих та санаторних закладів досягає 13,5% з загальної кількості в Україні, основними напрямками для профілактичного та реабілітаційного лікування є захворювання нервової системи, органів дихання, системи кровообігу. Що стосується дитячих оздоровчих таборів, то найбільша їх кількість також розташована в Одеській області. Проблемою тут є забрудненість морської води (найбільша спостерігається у м.Одеса).

Природно-заповідний фонд регіону містить 122 об'єкти, загальна площа яких складає біля 99 тисяч гектарів. Загальнодержавне значення мають 6 з них – Дунайський біосферний заповідник площею 46,4 тис.га, зоологічний парк (6,5га) та ботанічний сад м.Одеси (16 га), заказники Савранський ліс, коса Стрілка, острів Зміїний та інші (8 заказників загальною площею 11913га), Кардамичевський парк - пам'ятка садово-паркового мистецтва (49га), 2 пам'ятника природи – Тузловські лимани та Нижньодністровський [16].

Туристичний напрям також розвинений, як за рахунок зеленого туризму, так і з урахуванням кількості пам'ятників історії та культури, які входять до складу національної скарбниці культури. Найбільш значні з них: Державний академічний театр опери та балету, ансамбль забудови приморського бульвару, Потьомкінські сходи, Білгород-Дністровська (Анкерманська) фортеця.

Однак, при сприятливих вихідних даних регіону та розвинених галузях, відсутній системний підхід до розвитку, доцільна стратегія для кожного напрямку з урахуванням еколого-економічних особливостей [17,18,19,20].

Населення складає на 1 серпня 2015 року 2,39 млн. чоловік [15], з яких 1,6 млн. – міського, 0,79млн. – сільського. На основі статистичних даних Одеської області складено таблицю 1 щодо населення.

Таблиця 1.
Наявне та постійне населення міст Одеської області за даними ГУСОО [15]

Все населення	Наявне міське	Постійне міське	Різниця між наявним та постійним	Наявне сільське	Постійне сільське	Різниця між наявним та постійним
Одеська область	2390531	2379471	11060	1597088	1578827	-18261
м.Одеса	1010490	992827	17663	1010490	992827	-17663

Білгород-Дністровська рада	57264	56478	786	57264	56478	-786
м.Ізмаїл	72241	72581	-340	72241	72581	340
Іллічівська міська рада	72549	72407	142	67328	67344	16
м.Котовськ	40603	40620	-17	40603	40620	17
м.Теплодар	10274	10482	-208	10274	10482	208
м.Южне	32122	32329	-207	32122	32329	207

З даних таблиці 1 можна зробити висновки про приток населення до м.Одеси та Одеської області, як до центру регіону. Про це свідчить перевищення наявного населення над постійним. Також приток спостерігається до м.Білгород-Дністровський та Іллічівськ. В інших містах наявного населення менш, ніж постійного. Найбільший відтік спостерігається в м.Ізмаїл. Найбільша кількість жителів припадає на регіональний центр – м.Одесу – 1 млн. чоловік. Густьозаселеними є приміські райони та за дністровська частина області, менш заселеними – центральна та північна частина.

Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників підприємств за липень 2015 року склала 4084грн і зросла порівняно з липнем 2014року на 23%. Найвищі рівні оплати спостерігаються в галузях виробництв хімічних речовин та продукції, фінансової та страхової діяльності, транспорту, складського господарства, поштової та кур'єрської діяльності, інформації та телекомунікацій, промисловості. Державного управління й оборони. Слід відмітити, що в січні-липні 2015 субсидії для відшкодування витрат на оплату житлово-комунальних послуг призначено 9838,1тис.грн. для 50,1тис. домогосподарств (79,6% від загальної кількості звернувшись), з них 78,4% з сільської місцевості. Загальна сума для домогосподарств міської місцевості склала 8991,8 тис.грн., сільської – 846,3 тис.грн. Середній розмір призначеної субсидії на одне домогосподарство у цьому періоді становив 196,4 грн [21].

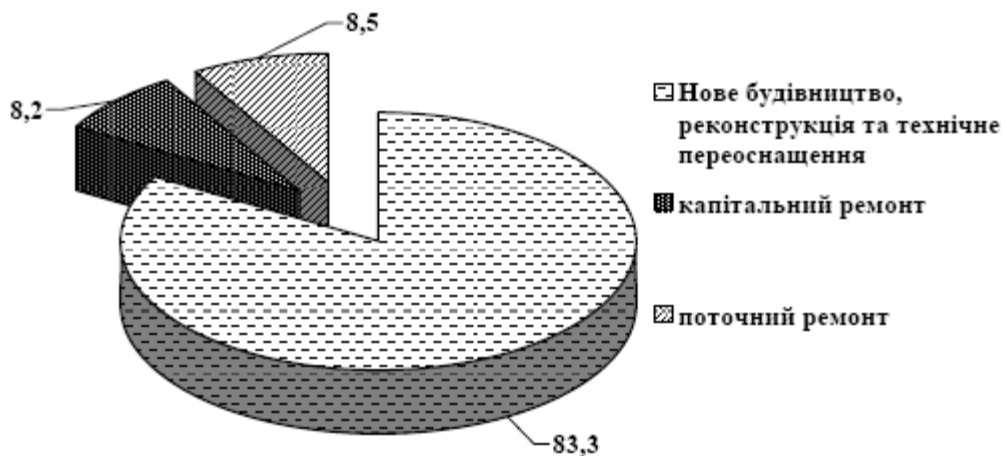
Щодо капітальних інвестицій, за січень–червень 2015р. підприємствами та організаціями області за рахунок усіх джерел фінансування освоєно 2841,6 млн.грн. капітальних інвестицій, що в порівнянних цінах на 27,6% менше від обсягу капітальних інвестицій за січень–червень 2014р. 98,6% загального обсягу спрямовано в матеріальні активи, у тому числі у будівлі і споруди – 52,3% усіх інвестицій, у придбання машин, обладнання та інвентар та транспортні засоби – 35,7%. У нематеріальні активи інвестовано 1,4% загального обсягу капітальних інвестицій. У капітальний ремонт активів спрямовано 185,9 млн.грн. капітальних інвестицій (6,5% загального обсягу) [21].

Найбільша частка у фінансуванні капітальних інвестицій, як і раніше, належить власним коштам підприємств та організацій, за рахунок яких освоєно 64,3% усіх фінансових ресурсів. Залучені та запозичені кошти, зокрема кредити банків та іноземні інвестиції склали 13,8%.

В інвестуванні пріоритетними залишилися такі види діяльності як будівництво та транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність, у які було спрямовано, відповідно, 20,5% та 19,0% капітальних інвестицій області. Підприємствами промислової галузі освоєно 592,5 млн.грн., або 20,9% усіх коштів. При цьому 61,4% коштів, спрямованих у розвиток промисловості, освоєно підприємствами переробної промисловості, 36,8% – підприємствами з виробництва та розподілення електроенергії, газу та води.

До сільського, лісового та рибного господарства направлено 9,9% капітальних інвестицій області. 17,2% від загального обсягу капітальних інвестицій спрямовано у житлове будівництво.

За даними Головного управління статистики в Одеській області у січні–серпні 2015р. будівельними підприємствами виконано робіт на суму 2119,8 млн.грн. Серед регіонів України за обсягами будівельних робіт, виконаних власними силами, Одеська область посіла 5 місце. Індекс будівельної продукції порівняно з відповідним періодом минулого року становив 62,1%. Будівництво будівель зросло на 35,6%, у тому числі житлових – в 1,7 раза, нежитлових-зменшилося на 11,5%. Будівництво інженерних споруд зменшилося на 59,9 [15]. 83,3% в загальному обсязі будівельних робіт належало новому будівництву, реконструкції та технічному переоснащенню, 8,2% капітальному ремонту, 8,5% - поточному ремонту (Рис.5).

Рис. 5. Розподіл часток будівельних робіт за характером будівництва у січні-червні 2015 року
складено за даними ГУСОО[15]

На базі такого широкого потенціалу та наявності ресурсів різноманітного призначення регіон має широкі можливості для реалізації інвестиційних проектів, у тому числі концесійних, що значно підвищить використання наявних ресурсів та конкурентоспроможність регіону.

Слід відмітити необхідність створення умов для покращення інвестиційного клімату регіону та потребу у додаткових стимулюючих заходах щодо укладання договорів про вкладення коштів приватного сектору в економіку Одеської області.

Оцінка поточної ситуації в Одеському регіоні вимагає аналізу наявної інформації та виявлення стратегічних напрямів подальшого розвитку. Враховуючи послідовний перехід до стандартів Європейського союзу, необхідно провести попередні дослідження щодо пріоритетних напрямків інвестування та впровадження інноваційних технологій. З цією метою запропоновано скласти SWOT аналіз регіону.

SWOT – початкові літери слів Strengths (Сильні сторони), Weaknesses (Слабкі сторони), Opportunities (Можливості), Threats (Загрози). Це поняття вперше озвучене К.Ендрюсом у 1963 році, в Гарварді на конференції з проблем бізнес-політики. З розвитком стратегічного планування матриця SWOT стала широко використовуватися при розробці стратегій. SWOT-аналізом вважається процес встановлення зв'язків між найхарактернішими для підприємства можливостями, загрозами, сильними сторонами (перевагами) та слабостями, за підсумками якого формулюється та розроблюється стратегія підприємства [22, с.62]. Подання інформації у вигляді матриці сприяє впорядкуванню наявної інформації, створює умови для оцінки ситуації перед прийняттям управлінських рішень.

Метод має велику кількість послідовників як в Україні, так і в світовій практиці, може використовуватись для різних рівнів організацій - підприємств, галузей, областей [23,24 та інш]. Також є і негативні викладки. Наприклад, британські вчені Т.Хілл та Р.Вестбрук стверджують, що цей вид дослідження не є аналізом, а лише описом, якість якого сумнівна, бо залежить від інтерпретацій дослідника [25]. А. Реп'єв, організатор школи маркетингу в Росії, вказує на недосконалість методу взагалі, та відсутність його практичного значення [26]. Дж. Скотт Армстронг, університет Пенсильванія, впевнений у відсутності доцільності проведення SWOT аналізу [27].

Основним завданням цього дослідження, за думкою авторів, є опис наявних складових в діяльності підприємства та його оточення для наочності та ілюстративного матеріалу, на які може спиратися розробка управлінського рішення будь якої спрямованості. Інформація для використання повинна бути всебічною та вірною. Висновки після опису мають бути логічними, послідовними та можуть використовуватись як допоміжний засіб при плануванні, для напрямів подальшого аналізу переваг та недоліків організації.

Таким чином, підсумком проведеного аналізу Одеського регіону має стати матриця SWOT, що продемонструє можливості подальшого розвитку регіону та його слабкі місця.

Основними факторами для розгляду обрано традиційні, тобто економічні, конкурентні, соціальні, політичні, технологічні, міжнародні та інші. Формування матриці вважається доцільним за основними особливостями регіону, що розглядалися вище.

За підсумками дослідження складено табличну форму (таблиця 2) зіставлення сильних та слабких сторін регіонального розвитку.

Таблиця 2.
Підсумки проведення SWOT аналізу Одеського регіону

	Сильні сторони	Слабкі сторони
Можливості	Вдале географічне розташування та високій потенціал складових сприяють подальшому розвитку. Необхідні залучення інвестицій як з боку держави, так і з боку приватного капіталу.	Досить великий перелік напрямків діяльності в регіоні дає простір для впровадження інвестиційних проектів різних напрямків (транспортних, виробничих, будівельних, туристичних галузей), але його низька розвиненість та занедбаність можуть стати критичними
Загрози	Занепад деяких складових, таких, як агропромисловий комплекс, науково-дослідницька структура, дорожня інфраструктура може призвести до незбалансованого розвитку та неефективного використання наявних ресурсів.	Нерівномірність розвитку складових господарського комплексу регіону, відсутність підтримки на законодавчому рівні збалансованого розвитку може призвести до нових проблем економіко-екологічного та соціального характеру

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Результатом проведеного дослідження Одеського регіону, як складової господарського комплексу України, є висновок про високій потенціал області, обумовлений географічним положенням, розвинутою транспортною інфраструктурою, високим інтелектуальним потенціалом, наявністю аграрної структури, переробної промисловості. Але без розробки подальшої стратегії стабільного збалансованого розвитку, яка має враховувати не тільки економічні, а й соціально-екологічні аспекти, ресурси Одещини будуть використовуватися неефективно.

Література.

1. Козловський С. В. Стратегічний аналіз розвитку регіональних економічних систем [Електронний ресурс] / С. В. Козловський // Ефективна економіка, №4. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=178>.
2. Семенчук І. Ю. Стратегічний аналіз розвитку регіональних економічних систем [Електронний ресурс] / І. Ю. Семенчук // Економічні науки. Сер. : Економіка та менеджмент. - 2012. - Вип. 9(2). - С. 463-468. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnem_2012_9\(2\)_65.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnem_2012_9(2)_65.pdf)
3. Макаренко М. В. Управління економічним потенціалом регіону як основою формування конкурентних переваг регіону / М. В. Макаренко. // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – С. 217–224.
4. Степаненко С. В. Оцінка ефективності використання економічного потенціалу регіону та управління ним / С. В. Степаненко // Державне будівництво : електронне наукове видання ХарРІ НАДУ при Президентові України. – 2013. – № 1. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2013-1/doc/2/03.pdf>.
5. Богун К.В. SWOT-аналіз як метод оцінки конкурентоспроможності регіону / К.В. Богун, Я.Д. Прошкіна: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/36_PWMN_2010/Economics/76194.doc.htm 1.
6. Стратегія та механізми зміцнення просторово-структурної конкурентоспроможності регіону : Монографія / За ред. А. І. Мокія, Т. Г. Васильціва. – Львів: Ліга Прес, 2010. – 488 с.
7. Одеська область [Електронний ресурс] // Україна сьогодні – Режим доступу до ресурсу: <http://www.rada.com.ua/ukr/RegionsPotential/Odesa/>.
8. Одеська область [Електронний ресурс] // Паспорт області. - Режим доступу до ресурсу: <http://region.odessa.gov.ua>
9. Про Одещину [Електронний ресурс] // Одеська обласна державна адміністрація – Режим доступу до ресурсу: <http://oda.odessa.gov.ua/info/pro-odewinu/harakteristika/>.
10. «Положення про транспортний кластер» – Одеська Обласна Рада, 26 серпня 2011 року № 212-VI. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://morhoz.odessa.gov.ua/Main.aspx?sect=Page&IDPage=34642&id=119>
11. «Щодо перспектив створення морських кластерів в Одеській області» - Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс] // Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/987/>.
12. Мережа доріг [Електронний ресурс] // Служба автомобільних доріг в Одеській області – Режим доступу до ресурсу: <http://odessavtodor.com/setka-dorog>.
13. Виробництво основних сільськогосподарських культур за регіонами на 1 жовтня 2015 року [Електронний ресурс] // Державна служба статистики. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
14. Експрес-випуск. Стан сільського господарства [Електронний ресурс] // Головне управління статистики в Одеській області. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>.
15. Статінформація [Електронний ресурс] // Головне управління статистики в Одеській області. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>.

16. Одеська область [Електронний ресурс] // Всеукраїнська експертна мережа – Режим доступу до ресурсу: <http://www.experts.in.ua/regions/detail.php?ID=4340>.
17. Галасюк С. С. Проблеми розвитку туристичної діяльності в Одеському регіоні / С. С. Галасюк // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. праць. – Одеса: ОДЕУ, 2009. – Вип. 35. – С. 160-167.
18. Воробйова О.А. Проблеми та перспективи розвитку рекреаційно-туристичної діяльності в південних районах Одеської області / О.А. Воробйова // Економічні інновації: Зб. наук.пр. — Одеса: ІПРЕЕД НАН України, 2011. — Вип. 44. — С. 46-56. — Бібліогр.: 7 назв. — укр.
19. Проблеми формування туристичного кластеру Одеського регіону. Бровкова К.В.// Всеукраїнський науково-виробничий журнал "Сталий розвиток економіки". - 2010. - №3. - С.104-111.
20. Ніценко В. С. Проблеми сталого розвитку Одеського регіону / В. С. Ніценко, В. В. Попович // БізнесІнформ. - 2013. - № 7. - С. 69-73.
21. Демографічна та соціальна статистика [Електронний ресурс] // Головне управління статистики в Одеській області. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>.
22. Синельник Л. С. SWOT-аналіз як один із можливих інструментів оцінки факторів впливу на платоспроможність підприємства/ Л. С. Синельник. // Економіка та держава. – 2012. – №10. – С. 62–64.
23. Вагнер І.М. SWOT аналіз як інструмент стратегічного аналізу/І.М.Вагнер//Вісник Криворізького економічного інституту КНЕУ. – КНЕУ, 2009.-№4(20). – С.81-84
24. Майсак О. С. SWOT-аналіз: об'єкт, фактори, стратегії. Проблема пошуку зв'язей между факторами // Прикаспийский журнал: управление и высокие технологии. — 2013. — № 1 (21). — С. 151—157
25. T. Hill, R. Westbrook (1997). “SWOT analysis. It’s time for a product recall,” Long Range Planning, 30 (I), 46-53
26. Репьев А. П. Убожество SWOT [Електронний ресурс] / А. П. Репьев // Школа Александра Репьева – Режим доступу до ресурсу: <http://www.repiev.ru/articles/SWOT-Stupidity.htm>.
27. Армстронг Д. С. Don't do SWOT: A Note on Marketing Planning [Електронний ресурс] / Дж Скотт Армстронг – Режим доступу до ресурсу: http://www.researchgate.net/publication/237253733_Don't_do_SWOT_A_Note_on_Marketing_Planning.

References

1. Kozlovskiy, S.V. (2010), “Strategic analysis of regional economies”, *Efektivna ekonomika*, [Online], vol.4, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=178>. (Accessed 3 Nov 2011)
2. Semenчук, I. Yu. (2012) “Strategic analysis of regional economies”, *Ekonomichni nauky. Ser. : Ekonomika ta menedzhment*, vol. 9(2), pp. 463-468.
3. Makarenko, M. V. (2012) “ Managing the economic potential of the region as a basis for the formation of competitive advantages of the region”, *Aktual'ni problemy ekonomiky*, pp. 217–224.
4. Stepanenko, S. V.(2013) “Evaluation of the use of the economic potential of the region and its management”, *Derzhavne budivnytstvo : elektronne naukove vydannia Khar'RI NADU pry Prezydentovi Ukrainy*, [Online], vol.1, available at: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2013-1/doc/2/03.pdf>. (Accessed 1 Dec 2014)
5. Bohun, K.V. and Proshkina, Ya.D, (2010), “SWOT-analysis as a method for assessing the competitiveness of the region”, *Rusnauka*, [Online], available at: http://www.rusnauka.com/36_PWMN_2010/Economics/76194.doc.htm 1. (Accessed 3 Dec 2013)
6. Mokiia, A. I., Vasylytsiva, T. H., (2010), *Stratehiia ta mekhanizmy zmitsnennia prostorovo-strukturnoi konkurentospromozhnosti rehionu : Monohrafiia* [Strategies and mechanisms for strengthening spatial and structural competitiveness of the region: Monograph], Liha Pres, L'viv, Ukraine.
7. Ukraine today, (2015) “Odessa region”, available at: <http://www.rada.com.ua/ukr/RegionsPotential/Odesa/>. (Accessed 12 Nov 2015)
8. Passport region (2015), “Odessa region”, available at: <http://region.odessa.gov.ua> (Accessed 16 Nov 2015)
9. Odessa State Administration (2015), “Pro Odeschynu”, available at: <http://oda.odessa.gov.ua/info/pro-odewinu/harakteristika/>.(Accessed 16 Nov 2015)
10. Odessa Regional Council (2011), “Regulations on the Transport cluster”, available at: <http://morhoz.odessa.gov.ua/Main.aspx?sect=Page&IDPage=34642&id=119> (Accessed 10 Nov 2014)
11. The National Institute for Strategic Studies (2014), “As to the prospects for maritime clusters in the Odessa region”, available at: <http://www.niss.gov.ua/articles/987/>. (Accessed 8 Nov 2015)
12. Road Service in Odesa region (2015), “Road network”, available at: <http://odessavtodor.com/setka-dorog>. (Accessed 2 Nov 2015)
13. State Statistics Service (2015), “Production of major crops by region on October 1, 2015”, available at: <http://www.ukrstat.gov.ua/>. (Accessed 20 Nov 2015)
14. Department of Statistics in the Odessa region (2015), “Express issue. State agriculture”, available at: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>. (Accessed 23 Nov 2015)
15. Department of Statistics in the Odessa region (2015), “Statistical information”, available at: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>. (Accessed 23 Nov 2015)

16. All-Ukrainian Network (2015), "Odesa region", available at: <http://www.experts.in.ua/regions/detail.php?ID=4340>. (Accessed 24 Nov 2015)
17. Halasiuk, S. S., (2009), "Problems of development of tourism in the Odessa region", *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen': zb. nauk. prats'*, vol. 35, pp. 160-167.
18. Vorobjova, O.A., (2011), "Problems and prospects of development of recreational and tourism activities in southern Odessa region", *Ekonomichni innovatsii: Zbirka naukovuh prac* [Economic Innovation: scientific research journal], IPREED NAN Ukraine, Odesa, Ukraine, vol. 44, pp. 46-56.
19. Brovkova, K.V., (2010), "Problems of tourism cluster Odessa region", *Stalyj rozvytok ekonomiky*, vol.3, pp.104-111.
20. Nitsenko, V. S. and Popovych, V. V., (2013), "Problems of sustainable development of the Odessa region", *BiznesInform*, vol.7, pp. 69-73.
21. Department of Statistics in the Odessa region (2015), "Demographic and social statistics", available at: <http://www.od.ukrstat.gov.ua/>. (Accessed 24 Nov 2015)
22. Synel'nyk, L. S., (2012), "SWOT-analysis as one of the possible tools to assess impacts solvency", *Ekonomika ta derzhava*, vol.10, pp. 62-64.
23. Vahner, I.M., (2009), "SWOT analysis as a tool for strategic analysis", *Visnyk Kryvoriz'koho ekonomichnoho instytutu KNEU*, vol.4(20), pp.81-84
24. Majsak, O. S., (2013), "SWOT-analysis, object, Factors strategy. Problem factors Between a Search bonds", *Prykaspyskyj zhurnal: upravlenye y vysokye tekhnolohyy*, vol. (21), pp. 151—157
25. T. Hill, R. Westbrook, (1997). "SWOT analysis. It's time for a product recall," *Long Range Planning*, 30 (I), 46-53
26. Rep'ev, A. P., (2015), "SWOT poverty", *Shkola Aleksandra Rep'eva*, available at: <http://www.repiev.ru/articles/SWOT-Stupidity.htm>.
27. Armstrong, D. S. (2015), "Don't do SWOT: A Note on Marketing Planning", *Dzh Skott Armstrong*, available at: http://www.researchgate.net/publication/237253733_Don't_do_SWOT_A_Note_on_Marketing_Planning.

Стаття надійшла до редакції 06.12.2015 р.